పోరాట పటిమను కోల్పోయామా?

కె.బాలగోపాల్

మెుదట నందిగ్రాం, ఇప్పుడు సింగూర్. పారిశ్రామికీకరణ పేరిట ప్రజల జీవనాధారమైన భూమిని, నీటిని, గాలిని, చెట్లను కార్పొరేట్ కుంపెనీలకు ఎడాపెడా కట్టబెడుతున్న రెండంకెల వృద్ధిరేటు విధానాన్ని ఏ విధంగా ఎదుర్కోవచ్చునో పశ్చిమ బెంగాల్ రైతాంగం దేశానికి చూపిస్తున్నారు. బాధిత ప్రజానీకం ఒక్కటిగా నిలబడితే ప్రతిపక్ష పార్టీలూ, ప్రజాసంఘాలూ, టీవీ చానెళ్లుండే కాక నేల మీద కూడ ప్రతిఘటనకు సిద్ధపడితే, కొట్టినా కాల్చినా అరెస్టు చేసి జెయిల్లో పడేసినా సరేననుకున్నట్టయితే, గ్రామాలనూ, భూములనూ ఖాళీచేయించకుండా ఉమ్మడిగా అడ్డు తగలడం సాధ్యమేనని రుజువు చేశారు. గతంలో అనేక చారిత్రక సందర్భాలలో వామపక్ష పార్టీల నేతృత్వంలో ప్రజా పోరాటాలకు మార్గదర్శకులుగా నిలబడ్డ బెంగాల్ ప్రజలు ఈ సారి వామపక్షప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా వామపక్షవాది కాని నాయకురాలి నేతృత్వంలో మళ్లీ అదే పాత్ర పోషిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

నందిగ్రాంలో జరిగిన హింస సింగూర్‌లో పునరావృతం కాలేదు. ప్రస్తుత ప్రయత్నాలు సఫలం అయితే కాకపోవచ్చు. అప్పట్లో సింగూరు పోరాటం శాంతియుతంగా జరిగింది కాబట్టే ఓడి పోయిందనీ, అందుకే నందిగ్రాంలో భూమి పోరాటం అనివార్యంగా హింసాత్మక రూపం తీసుకుందనీ చాలామంది వ్యాఖ్యానించారుగానీ అది తొందరపాటు వ్యాఖ్య అనుకోవలసి ఉంటుందేమో. అయిపోయిందనుకున్న సింగూరు భూ పోరాటం మళ్లీ పుంజుకుంది. ఉమ్మడిగా జనం కుంపెనీవారి పనులకు అడ్డుపడి ప్రభుత్వాన్నీ టాటా వారినీ చర్చలకు లాక్కురాగలిగారు. నందిగ్రాంలో సెజ్ స్థాపనను వ్యతిరేకిస్తున్న వారి తరుపున నిలబడ్డ 'భూమి ఉచ్ఛేద్ ప్రతిరోధ్ సమితి'కీ, ప్రభుత్వ విధానాన్ని అమలు చేయడం తమ పార్టీ బాధ్యతగా భావించిన సిపిఎం కార్యకర్తలకూ మధ్య ఘర్షణ మొదటినుంచి హింసాత్మకంగానే సాగింది. హింస ఇరువైపులా జరిగింది. చివరికి ప్రభుత్వాని కుండే పాలనాహక్కును నిలబెట్టడానికి పోలీసులూ సాయుధ సిపిఎం కార్యకర్తలూ ఉమ్మడిగా చేసిన దాడి దేశవ్యాప్తంగా ప్రజల దృష్టిని ఆకర్షించింది, తీవ్ర విమర్శకు కారణమయింది.

ఆనాడు ఇది అన్యాయం అన్న ఆ రాష్ట్ర గవర్నర్ గోపాల కృష్ణ గాంధీ చొరవను ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 'అధిక ప్రసంగం'గా వర్ణించింది. తన పరిధి (కాబినెట్ పంపించిన కాగితాల మీద సంతకుంపెట్టి విశ్రాంతి తీసుకోవడం) దాటి పోతున్నాడనింది. ఇప్పుడు బహుశా వారు నాలుక కరుచుకుంటున్నారేమో. గవర్నర్‌గారు మళ్లీ పరిధి దాటిపోయి సామరస్య సాధనకు పూనుకున్నారు. ఇప్పటివరకు ఆ ప్రయత్నం ప్రజాస్వామికంగానే సాగుతున్నట్టు అనిపిస్తుంది. ఆయన ఆ చొరవే తీసుకోకపోతే ఒక పక్క రైతుల పట్టుదల, మరొక పక్క 'ఇట్లాగయితే ఈ రాష్ట్రం వదిలి వెళ్లి పోతాం' అన్న టాటా వారి బ్లాక్ మెయిల్, దానికి తోడుగా 'మా ఊరికి రండి' అంటూ ఇతర రాష్ట్రాల ముఖ్యమంత్రులు పలుకుతున్న ఆహ్వానం, అన్నీ కలిసి మళ్ళీ భారీగా పోలీసులను దించడాన్ని 'అనివార్యం' చేసేసేవనడంలో సందేహం లేదు. సంఘర్షణ ఒక్కొక్కసారి ఎంత తప్పనిసరి అనుకున్నా, మానవ ప్రాణాలకు విలువ ఉందని భావించే వారందరూ దానిని నివారించే చొరవను, ఆ చొరవకు ఉద్యమకారుల వైపు నుంచి లభించిన స్పందనను హర్షిస్తారు.

ఈ పోరాట స్ఫూర్తి ఇతర రాష్ట్రాల ప్రజలకు ఎందుకు కొరవడిందనేది ఆవేదన కలిగిస్తున్న ప్రశ్న. నిజానికి పారిశ్రామికీకరణ పేరు మీద జరుగుతున్న అడ్డగోలు భూ సంతర్పణలో పశ్చిమ బెంగాల్‌ది మొదటి స్థానం కాదు. ఆంధ్రప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, తమిళనాడు, గుజరాత్ లాంటి రాష్ట్రాలు చాలా ముందున్నాయి. మనది బహుశా అగ్ర భాగాన ఉన్న రాష్ట్రం. పెట్టుబడి పెడతానని ముందుకొచ్చిన వాడు ఎంత భూమి అడిగితే అంత, అక్కడ ఏ పరిశ్రమ పెడతాడో, ఏ సాంకేతిక ప్రక్రియ వాడతాడో, ఎన్ని ఉద్యోగాలు కల్పిస్తాడో, ఎంత కాలుష్యం పుట్టిస్తాడో, ఏమీ తెలియకుండ ఏమీ అడగకుండ అప్పగించేస్తున్నారు. ఒక్కొక్కసారి అటువంటి వాడెవడూ కనుచూపు మేరలో లేకున్నా, 'భవిష్యత్ పారిశ్రామిక అవసరాల' పేరు మీద ఊర్లూ పొలాలూ ఖాళీ

చేసి 'ఆంధ్రప్రదేశ్ ఇండస్ట్రియల్ ఇన్ ఫ్రాస్ట్రక్చర్ కార్పొరేషన్'కు అప్పగించేస్తున్నారు. గ్రామాలేమయినా చీమ ల పుట్టలా, భవిష్యత్ అవసరాల కోసం సాఫు చేసి భూమిని శుభ్రం చేసి ఏ టాటా వారో అంబానీగారో రాకపోతారా ఆ భూమిలో రూపాయలు పండించకపోతారా అని నిరీక్షించడానికి?

గ్రామాలు చీమల పుట్టలే అయ్యాయి. తెలుగుదేశం హయాంలో శంషాబాద్ అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయం కోసం 5000 ఎకరాల భూమిని సేకరించినప్పటి నుంచి నిన్న మొన్న జమ్మలమడుగు దగ్గర స్టీల్ ప్లాంట్‌కు భూమి అప్పగింత దాకా, ఏ భూ సేకరణలోనైనా 'ఇంత భూమి ఎందుకు?' అన్న ప్రశ్నకు జవాబు లేదు. ఆ ప్రశ్నను వేయవలసిన పద్ధతిలో వేస్తే అంత భూమి నిజానికి అక్కర లేదన్న జవాబు లభిస్తుందనీ, అక్కరలేని భూమి వెనక్కి వస్తుందనీ సింగూరు అనుభవం తెలుపుతుంది. కానీ మన దగ్గర అడగవలసిన పద్ధతిలో అడగలేకపోయాం. కాకినాడ దగ్గర 10 వేల ఎకరాల భూమిలో సెజ్ నెలకొల్పే ప్రతిపాదన మొదట వచ్చినప్పుడు అది ఒఎన్‌జిసి వారికోసం అన్నారు. వారి రిఫైనరీలు నెలకొంటాయన్నారు. కాని తనకా భూమి వద్దని ఒఎన్‌జిసి అనింది. అప్పుడు ఒఎన్‌జిసి కాకపోతే ఇంకొకరెవరో వస్తారన్నారు. అనంతపురం జిల్లాలో 60 వేల ఎకరాల సెజ్ భూతానికి మొదట ముందుకొచ్చిన డెవెలపర్ వెనక్కి పోగా ఇంకొకరిని తీసుకొస్తామంటున్నారు. ఒక అవసరం కోసం భూములు సేకరిస్తారా లేక భూములు సేకరించి అవసరాన్ని వెతుక్కుంటారా? ప్రజలకు జీవనాధారం అయిన భూమి అంత పనికిరానిదయి పోయిందా?

ఈ క్రమంలో, పారిశ్రామిక మౌలిక వసతుల అభివృద్ధి కోసం ఏర్పడ్డ ఏపిఐఐసి ఒక భూముల బ్రోకర్ అయింది. నగర అభివృద్ధి కోసం పథక రచన చేసి దాని అమలుకోసం చొరవ తీసుకునే లక్ష్యంతో ఏర్పడ్డ 'హుడా' ప్రభుత్వ భూములను ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు, ప్రత్యేకించి బిల్డర్లకు, కట్టబెట్టే ప్రక్రియలో మధ్య దళారీగా మారినట్టే, ఏపిఐఐసి కూడ ప్రజలకు జీవనాధారమైన భూములను కంపెనీలకు కట్టబెట్టే ప్రక్రియలో అదే పాత్ర పోషిస్తున్నది. హైదరాబాద్ పరిసరాలలోని రంగారెడ్డి జిల్లా గ్రామాలలో ప్రతి భూ సేకరణ వెనుక ఉన్నది ఈ కథే. మహబూబ్ నగర్ జిల్లా పోలేపల్లి దగ్గర ఏ సెజ్ ప్రస్తావనా లేకుండ ఏపిఐఐసికి గ్రీన్ ఫీల్డ్ ఇండస్ట్రియల్ పార్క్ నెలకొల్పడం అనే నిరపాయకంగా ధ్వనించే లక్ష్యంకోసం అని చెప్పి, గ్రామీణ భూములు అప్పగించి ఆ తరువాత అక్కడ అత్యంత కాలుష్య కారకాలయిన మందుల కంపెనీల సెజ్ నెలకొల్పారు. పోలేపల్లిలో భూములు కోల్పోయిన వారి ఆందోళనే ఇప్పటి దాకా చూశాము. ఇంకా మిగిలి ఉన్నవారు కాలుష్యం వల్ల రేపు ఊరు ఖాళీ చేసే రోజు రాబోతుంది.

అభయారణ్యాలు, రిజర్వ్ అడవులు, తీరప్రాంత పరిరక్షిత భూములు ఎంత పవిత్రమైనవో, అక్కడ పుల్లలు ఏరుకోవడం సహితం ఎంత నష్టకరమో ప్రభుత్వాలూ, న్యాయస్థానాలూ చెప్పగా విన్నాం. ఆదివాసులకు భూమి హక్కులు కల్పించే 'అటవీ హక్కుల చట్టం' వల్ల జీవ వైవిధ్యం ధ్వంసం అవుతుందన్న కారణంగా కనీసం మూడు హైకోర్టులు ఆ చట్టం అమలు పైన 'స్టే' ఇచ్చాయి. కానీ ఈ పవిత్ర విషయాలు కుంపెనీలకు చేసే భూసంతర్పణకు అడ్డురావడం లేదు. తూర్పుగోదావరి జిల్లా గాడిమొగ దగ్గర రిలయన్స్ వారికి, కృష్ణా జిల్లా పోలాటితిప్ప దగ్గర ఒక కాంగ్రెస్ ఎంపీగారికి మడ అడవులున్న భూమిని అప్పగించారు. వారిద్దరూ రాత్రికి రాత్రే స్థానిక గ్రామస్తులకే కొంచెం ఎక్కువ కూలి ఇచ్చి మడ చెట్లు కొట్టించారు. ఇదేం అన్యాయం అని తూర్పు గోదావరి జిల్లా కలెక్టర్‌ను అడుగగా వారు రిలయన్స్‌ను కేంద్ర ప్రభుత్వమే ఏం చేయలేదని అన్నారట. కృష్ణా జిల్లా కలెక్టర్‌ను అదే ప్రశ్న అడుగగా వారు ఆ భూమి అసలు నిషిద్ధ ప్రాంతంలో లేదన్నారు. గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాల్లో నిజాం పట్నానికి దక్షిణాన నెలకొంటున్న పారిశ్రామిక కారిడార్ విస్తారంగానే మడ అడవులను మింగేయనున్నది. కర్నూలు జిల్లాలో జిందాల్ వారు ఆలస్యంగా భాగస్వాములయిన ఒక కుంపెనీకి సిమెంట్ పరిశ్రమ కోసం 300 ఎకరాల

> శంషాబాద్ విమానాశ్రయం కోసం వేలాది ఎకరాల భూమిని సేకరించినప్పటి నుంచి నిన్న మొన్న జమ్మలమడుగు దగ్గర స్టీల్ ప్లాంట్‌కు భూమి అప్పగింత దాకా, ఏ భూ సేకరణలోనైనా 'ఇంత భూమి ఎందుకు?' అన్న ప్రశ్నకు జవాబు లేదు. మరిక్కడ నందిగ్రాంలూ సింగూర్‌లూ ఎందుకు జరగడం లేదు?

మేత పోరంబోకుతో సహా 1500 ఎకరాల భూమి అప్పగించారు. మేత భూములను సిమెంటు పరిశ్రమ కెట్లా ఇస్తారని హైకోర్టులో కేసు వేయగా గ్రామ అడంగల్‌లో అది మేత భూమిగా నమోదయిన మాట వాస్తవమే గానీ అది మేత భూమిగా ఎప్పుడు మారిందో సూచించే కాగితాలేవీ లభ్యం కావడం లేదని కోర్టుకు జవాబు చెప్పారు. శ్రీకాకుళం జిల్లా తేలినీలాపురం గ్రామంలో గుబురుగానున్న ఎత్తయిన చెట్ల మీదికి ఆరు నెలల పాటు వేల రకాల పక్షులు వలసవచ్చి పిల్లల్ని పొదిగి తీసుకుపోతుంటా యని పర్యాటకులకు తెలుసు. ఇప్పుడు దానికి దగ్గరున్న కాకరపల్లి శివారులో దాదాపు 20 వేల ఎకరాల పొలాల నడు మ 1400 ఎకరాలలో బొగ్గుతో నడిచే థర్మల్ ప్లాంట్ వచ్చి వాలనుంది. ఏ పర్యావరణ ప్రమాణాల ప్రకారమూ ఇది జర గగూడదు గానీ స్థానిక ప్రజలకు ఏ సమాచారమూ లేకుండ జరిగిపోతూ ఉంది.

మరిక్కడ నందిగ్రాంలూ సింగూర్‌లూ ఎందుకు జరగడం లేదు? ఒక కారణం పాలకుల కుటిల నీతి. పాలకులు అంటే కేవలం రాజకీయ నాయకులు కాదు, కలెక్టర్ స్థాయి అధికారులు కూడ. వారు అబద్ధాలు చెప్తున్నారు. 'భూములు పోతే పోతాయి, మీకుందరికీ ఉద్యోగాలొస్తాయి' అని చెప్తున్నారు. 'మీ ఊరికి కాలుష్య ప్రభావం అసలే ఉండదు' అంటున్నారు. ' మీకు రోడ్లొస్తాయి, షాపులొస్తాయి, మీరంతా అభివృద్ధి చెందిపోతారు, ఇది ఇష్టపడనివారు మీకు అబద్ధాలు చెప్తున్నారు' అంటున్నారు. గ్రామాలలో పెత్తందార్లను, కుల పెద్దలను చేరదీసి, వారికి అక్కడ రాబోయే సెజ్‌లో లేక పరిశ్రమలో చిన్న చితక కాంట్రాక్టులు ఇస్తామన్న హామీయిస్తున్నారు. వారు తమ పెత్తనాన్ని వాడుకొని ప్రజలను అదుపు చేస్తున్నారు. లేదా గ్రామం రెండుగా చీలి ఘర్షణలు నెలకొంటున్నాయి.

పార్టీలు ప్రజా సంఘాల వైఫల్య మూ ఉంది. కొందరు నిజాయితీగా ప్రయత్నం చేసి విఫలం అవుతుండగా కొందరి పోరాటాలు టీవీ కెమెరాలను దాటి పోవడం లేదు. ఉద్యమాలకు పుట్టినిల్లుగా తన గురించి తాను చెప్పుకునే తెలుగు సమాజం ఎక్కడో ఏ ఘడియలోనో ఉద్యమించే శక్తిని కోల్పోయింది. ప్రజలను ఒక తాటిమీద సంఘటిత పరచి అన్యాయానికి అడ్డంగా నిలబెట్టే శక్తిని పార్టీలు, ప్రజాసంఘాలు కోల్పోయాయి. ఆరు నెలలు టీవీ చానెళ్లకు సెలవిచ్చి మమతా బెనర్జీని రాష్ట్రానికి ఆహ్వానిద్దామా?